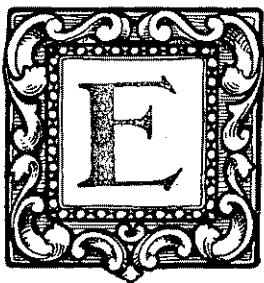

N'ANTONI PASCUAL I CUGAT

I LA

RESOLUCIÓ DEL PROBLEMA D'ABASTIMENT D'AIGÜES DE REUS

S massa fresca la ferida oberta per la mort del malaguanyat patrici per a què poguem, reposadament, escriure ço que voldríem en elogi del qui esmerçà una gran part de les seves energies i posà a contribució tot el seu valer, que era molt, per a aconseguir una gran millora per a la ciutat dels seus amors.

Lo que deixem avui en el tinter ho direm en altres nombres de la REVISTA, car és un tema un xic complexe per a ésser tractat d'una correguda.

El dia 24 de juny de 1445, el Consell de la aleshores vila de Reus, oferia 125 florins al qui trobés les aigües necessàries per al servei de la població. Poc podien pensar aquells patricis que havien de transcórrer 474 anys, fins que la nostra urbs tingués decididament resolt el problema de l'aigua.

N'Antoni Pascual i Cugat, que mai havia volgut exercir càrrecs públics, un dia ens contava el seu veritable interès en poguer resoldre la qüestió capdal que, en quatre segles, Reus no havia aconseguit per cap mitjà. I ens deia que li plavia més que tot l'aconseguir-ho, perquè així continuava la

tasca ja empresa pel seu pare, N'Anton Pascual Vallverdú, durant els anys que fou Alcalde de la ciutat.

I per ço ell, en ocupar la Presidència de la Junta d'Obres del Pantan de Riudecanyes l'any 1908, i trobar-se amb què els benemèrits iniciadors d'aquesta magna empresa havien tingut la traça d'aconseguir que, en el R. D. de concessió, es fés constar que les aigües del Pantan haurien de servir no sols per a regar els camps, sinó també per a l'abastiment de Reus, vegé arribada l'hora de poguer realitzar el seu somni daurat, i, al front d'aquella Junta, sapigué triomfar, en dies de verdadera prova, i el projecte del Pantan (en el que tantíssima gent no creia) esdevingué realitat. Fóra un procés inacabable i que ens allunyaria del punt que ens hem proposat enfocar, el contar els mil incidents que s'han hagut de vèncer per a què l'obra del Pantan no s'aturés. Qüestions d'ordre tècnic, econòmic i fins polític, semblava que volguessin barrar la iniciació de la tasca fructífera que el Pantan havia d'empendre en construir-se. Malgrat tot, la Junta d'Obres tenia bon timoner, que evità el naufragi en vàries ocasions.

En aquells dies de 1912, que encara estan a la memòria de tots, mentre tot Reus es manifestava en pro o en contra del tan discutit projecte Caballé, el senyor Pascual,

serenament, tractava de convèncer, i convencència, a la Direcció General d'Obres Públiques, de la necessitat de què fos una conducció tancada el canal que portés les aigües cap aquí des de Riudecanyes; resolt a poguer decidir en bé i per a sempre més el problema greússim de l'abastiment. Ell aconseguí que s'aprovés lo que podríem dir-ne transformació de canal en tuberia, l'única a Espanya que s'ha construït per a derivar aigües d'un Pantan.

Quan ja la presa del de Riudecanyes era acabada, quan ja s'havien començat les obres del canal de derivació, s'esqueia la primavera de 1915, i el senyor Pascual intentà anar preparant al poble per a fer-li entrar el convenciment de la realitat que ja era l'obra del Pantan. Organitzà varies excursions a Riudecanyes, invitant un dia a les primeres autoritats locals i provincials, altre dia a la premsa, als regidors i a les entitats econòmiques, i després a les Juntes de totes les altres entitats i a totes aquelles persones que, sense desempenyar càrrec, gaudien de prestigi dins de la població. En essent al Pantan, amb la Junta que presidia, la Directiva del Sindicat de Regants i l'Enginyer Director de les obres, senyor Petinto, es multiplicava per a fer participar als visitants de l'amor que ell sentia per a aquella colossal obra, per a la que tants sacrificis havia fet.

Afers especials i disposicions del Servei Central Hidràulic, feren que el canal no comencés a construir-se fins a tenir la seguretat de què el vas del Pantan era del tot impermeable, puix de no ésser-ho, una quantitat tan relativament petita com és la que embassa el de Riudecanyes, hauria fet inútil la contenció de la corrent de la riera. Això d'una banda, i de l'altra unes qüestions de competència hagudes entre la quefatura d'Obres Públiques i la de Ferrocarrils, feren que les obres del canal no s'acabessin fins l'any 1918.

Erem en ple istiu de 1919, i a Reus hi mancava aigua, el Pantan estava a vessar i la Junta de Sanitat no es decidia a aconse-

llar a l'Ajuntament que demanés al Pantan la que necessitava per a completar el servei de la població. I el dia de Santa Marina, a la tarda, mentre tot el poble passava tranquil i gojós per davall del balcó del despatx del Sr. Pascual, dirigint-se a la clàssica romeria de Nostra Dona de la Misericòrdia, ell agafava la ploma i escrivia la següent lletra, que dirigia a tota la premsa de Reus, i que copiem per considerar-la força interessant i ben encaixada en aquestes ratlles.

«L'aigua del Pantan de Riudecanyes, després de quinze anys de treballs i lluites que hem de deixar en oblit i en el silenci, està aguardant se l'utilitzi per a l'abastiment de la població.

L'eixut que ja se sent i la seguretat de poguer atendre a les necessitats totes de la ciutat, en circumstàncies que ja demanen execució ràpida, m'han inclinat a dirigir aquestes consideracions a la premsa per a què el públic estiga enterat de la situació actual. El Pantan està ple; l'aigua és potable, procedent de terrenys granítics; no n'hi ha de procedència més excel·lent. En l'actualitat és beguda en moltes cases de camp de nostre terme municipal. Sa conducció, de més de quinze kilòmetres, feta de formigó, completament tancada, no la posseeix millor cap altra població d'Espanya.

Reus beu aigua carregada de sulfat de calç; funcionen bombes i falta aigua en la part alta de la població. I Reus té aigua superior i més econòmica. L'aplicar-se-la pot realitzar-se en el terme de 48 hores.

Ara bé; tota la labor de quinze anys ha arribat, pot dir-se, a la meta, i hi ha que fer constar que aquesta obra es deu en primer lloc a S. M. el Rei D. Alfons XIII, qui donà, per a la realització, sa paraula; als diputats Srs. Nougués i Mayner i a la Junta d'iniciatives que actuà en aquells temps. També a tots quants Diputats i Senadors s'han succeït en la Circumscripció i en la província, la Junta d'Obres els trobà sempre propicis a sos requeriments de col·laboració.

Però l'obra del Pantan de Riudecanyes té, pot dir-se, dos etapes: la primera de preparació, la segona de direcció envers una idea constant i fixa, que fou sempre l'objectiu de la Junta: que, ademés d'obra

de regar, fos obra per a la població de Reus, per a nostra volguda ciutat.

Les energies que han tingut que emplear-se per a sostindre aquest *desideratum* han sigut grans.... Però l'última disposició del Ministeri de la Governació autoritzant a l'Excm. Ajuntament per a cedir al Sindicat la *Bassa del Molí*, posa la coronació a l'obra, perquè la indústria i el veïnat de Reus podran tindre tota quanta aigua necessitin per a rentadors, indústries, usos domèstics, etc., etc. I això desseguida: en quant ho sol·liciti l'Excm. Ajuntament.

L'anterior notícia, principalment, és la que em mou a la publicació d'aquestes consideracions: sàpiga el públic per medi de la premsa, i prengui nota d'aquesta afirmació, que considerem transcendental per a la vida i pervindre de nostra ciutat volguda. I he cregut que no es podia demorar més, davant les circumstàncies i estat actual del suministre d'aigües, tal com avui es realitza.

En l'empeny, difícilíssim, de lograr l'obtingut, hi ha que consignar l'agraïment que Reus deu en primer lloc a l'enginyer director de les obres, D. Josep P. de Petinto. Aquest senyor projectà el canal tancat, que és la clau per a què Reus utilitzi dita aigua per al seu abasteixement. És l'únic Pantan que no té canal obert, i amb sols consignar que del seu dictamen dependia tal resolució, basta per a demostrar lo agrait que Reus ha d'estar-li. El Sr. P. de Petinto és fàcil que abandoni la seva obra; al saber-ho, s'oferí a seguir dirigint les que encara es projecten en el Pantan per a millora del mateix, sense retribució, i tan sols pel carinyo que li professa. Lo qual no pogué ésser acceptat per la Superioritat. En l'última adquisició de la *Bassa del Molí*, també formulà projecte i dictamen favorables, i amb gust així ho manifesto.

Altra declaració consigno per al Sr. President i Consell Directiu del Sindicat de Regants, quins han estat sempre i en tot moment laborant al costat de la Junta d'Obres, especialment el President del Sindicat, D. Eduard Navas Felip, qui ha posat de lleu un veritable zel i constància per a ajudar a aconseguir els mitjans que conduïxin al fi primordial d'abastir a Reus d'aigües del Pantan. Però, tot lo aconseguit de la Superioritat, ha sigut facilitat per D. Josep Nicolau Sabater, qui, pel seu càrrec i carrera, ha estat col·laborador incansable, i pel seu esforç també acaba d'obtenir-se l'auto-

rització per a què sigui elevat el sobreixidor de la presa del Pantan, que augmentarà la capacitat de l'embassament en més de 300.000 metres cúbics; una subvenció per als estudis de pantans secundaris a emplaçar en les rieres que atrevessen nostres camps des d'aquesta a Riudecanyes; varies aprovacions de pressupostos addicionals, i, en fi, la reial ordre abans citada, per tot lo qual, en la penúltima sessió de la Junta d'Obres del Pantan, s'acordà consignar un vot de gràcies per a dit senyor.»

Aquesta lletra reflexa l'amor del senyor Pascual per a l'urbs; ell ho diu parlant de la idea, que era l'objectiu de la Junta que presidia: «... que, además d'obra de regar, fos obra per a la població de Reus, per a nostra volguda ciutat».

A vint i tants del mateix juliol, quan el senyor Pascual havia explicat al poble la conveniència de tenir les aigües del Pantan per a l'abastiment de la ciutat, tingué notícia de què s'havia de reunir la Junta de Sanitat per a dictaminar definitivament sobre tal proposta, i, encar que es trobava malalt i al llit per prescripció facultativa, escrigué a l'alcalde d'aleshores, senyor Simó, exposant-li els seus desitjos d'informar a la Junta de Sanitat en la reunió que tenien convocada, car tenia impressions no gaire bones de què varis individus d'aquella Junta no eren partidaris de la injecció de les aigües del Pantan a la canyeria general d'abastiment. L'alcalde accedí al prec del President de la Junta del Pantan, i aquest, malgrat que feia alguns dies que estava a rigorosa dieta, sortí en cotxe de casa seva per a assistir a la important reunió que devia celebrar-se a casa de la ciutat.

Es massa recent-encara la data d'aquella reunió per a què pugui comentar-se el desenrotlló de la mateixa, en la que el senyor Pascual trobà, certament, un nucli poc resolt a aconsellar que es dongués l'aigua del Pantan per a l'abastiment de Reus. Ni un instant desmaià per xò, tractant de portar-los a un terreny de convenciment, demostrant la bonesa de lo que proposava, que ja no era projecte, sinó realitat. Ben secundat per la

Junta que representava i per l'alcalde En Jaume Simó, aconseguí que el dia 26 del mateix mes l'Ajuntament acordés, per unanimitat, el servir indistintament al poble l'aigua del Pantan de Riudecanyes i les dels minats de Maspujols i d'Almoster.

I el dia 3 d'agost del repetit any 1919, a les 11 del matí, l'Ajuntament en corporació arribava a la Boca de la Mina, junt amb les Juntes d'Obres del Pantan i Sindicat de Regants, amb els seus Presidents respectius, senyors Pascual i Navas, representacions de totes les forces vives, premsa local i corresponsals, i gran nombre de ciutadans. Allí es procedí a empalmar l'aigua de la canyeria del Pantan a la de l'Ajuntament. El senyor Navas oferí un vas d'aigua al senyor Alcalde, i el senyor Pascual, a continuació, i vivint sens dubte un dels moments més feliços, pujà dalt d'un pedris i dirigí, emocionat, la paraula a la gentada allí reunida, i, amb paraules que li dictava el cor, li deia al poble que aquella aigua era per a ell i que mai se la deixés pendre per res ni per ningú.

El senyor Pascual havia aconseguit per a Reus el que desitjava; però així com els directors de les batalles, quan assoleixen una victòria, ja rumien per on ne buscaran una altra, ell ja la tenia pensada d'abans d'aconseguir la seva, i acaritava la idea del Pantan del Francolí, que el farem tema d'un proper article.

I el senyor Pascual caigué malalt, havent

esment de sa greu dolença, que, malauradament, feia pressentir un funest desenllaç. S'havia convençut de què ja no havia de cuidar-se ni dels seus afers particulars, sinó de la seva salut. Tretze dies abans de la seva mort, serenament ens ho explicava, i, a més, ens deia: «Encar que jo no em cuidi de res, tingui'm quan menys al corrent de la marxa que segueixi lo que em resta per a aconseguir del tot el meu ideal: la construcció de la tuberia a través de Reus i la realització del Pantan del Francolí.» Vaig prometre fer-ho. Mes ja que la dissort ha fet que no pogués comunicar més detalls al qui tants anys m'honorà amb la seva amistat, faré jo amb el meu modest esforç lo que bonament puga, secundant, propagant, discutint o col·laborant—lo que siga més necessari—per a ajudar a què assoleixin realitat aquells projectes tan desinteressadament acariciats per aquell excel·lent patrici, que sapigué estimar a Reus per damunt de totes les misèries humanes.

El dia que s'escriguí la història de Reus corresponent al primer quart del segle XX, es farà verdadera justícia a l'home auster que sacrificà fins els seus ideals, per tal d'aconseguir per a la ciutat dels seus amors lo que en més de quatre cents anys no havia passat d'un somni.

Descansi en pau el qui en vida ens distingí amb el seu afecte, que tant estimàvem, i que ens el farà recordar en tots els moments que pensem quelcom per al bé de Reus.

ENRIC AGUADÉ

